

»Min roman er ikke fuld af blodspor, biljagter og vold. De vigtige passager er dér, hvor fortælleren vælger at overhøre en løgn, fordi han nyder sit liv for meget til at lade løgnen komme på tværs«, siger Andrew Miller, der har valgt en aldrende advokat som sin hovedperson. Qua sin profession får han brug for at lyve stærkt for sig selv.

FOTO FRA FORLAGET/PAUL RIDER

Samfundsdiagnose. Man dræber for en velbeliggende lejlighed i Moskva. Interview med den Bookerprisnominerede debutant, A.D. Miller, som netop er udkommet på dansk.

Russiske mænd tror ikke på sikkerhedsseleler

AF MARTIN KONGSTAD (LONDON)

Rooftopbaren øverst i Waterstones filial på Piccadilly er *hardly* London.

De generisk luftige omgivelser og de beige plydsmøbler kunne være München, Bruxelles eller Stockholm. Mænd ved de fleste af bordene; jakker af en vis kvalitet, håret grånende og velklippet, og de manglende slips, som indikerer, at man tilhører forlagsbranchen eller noget med kommunikation og medier. Papirer sendes frem og tilbage over bordene, og ellers er det uformelle drøftelser over halvgod hvidvin.

Forfatteren A.D. Miller, på tomandshånd Andrew, har valgt mødestedet, og han falder afgjort ind.

En høflig fyr sidst i trediverne, som, hurtigt bedømt, betaler sine terminer til tiden, er far til to mindre børn og ligner en regelret udgave af Kurt Thorsen; samme skråt smilende øjne, om end humoren er mindre explicit.

Litteraturstudierne på Cambridge har han bag sig, og den Bookerpris-nominerede debutroman, *Vintergæk*, som netop er udkommet i Danmark og otteogtyve andre lande, har givet ham mulighed for at drosle karrieren som journalist på *The Economist* ned på halvtid og satse delvis på det skønlitterære.

Romanen foregår i Moskva midt i nulterne og trækker på Millers egne iagttagelser gennem tre år som udenrigskorrespondent i byen. *Vintergæk* – eller *Snowdrops* som den så kønt hedder på originalsproget – er russisk slang for et lig, som kommer til syne, når foråret smelter de massive snemasser. Bogen fortælles af et jeg, den jævnaldrende advokat Nick Platt, som side for side trækkes dybere ind i et morads af langbenede sirener og gangstere med dollartegn på manchetterne og Kalasjnikovformede vodkaflasker.

Selv var Andrew en artig dreng under sit ophold. Han tog artigt hjem til konen, når de andre ex-pats tog ud og rullede sig i smuds. Men alle jeg-fortællerens excesser er for øvrigt heller ikke det væsentlige, fortæller han. Det

»Ja, det er en ret almindelig teknik at hyre hjemløse eller meget fattige til at begå mord for en. Man viser dem et foto af den person, som man ønsker dræbt, fortæller, hvor vedkommende bor og betaler det halve forud.«

handler om at blive personligt korrumpet. Om, at vi alle kan ende med at tilsidesætte vores moralske fundament, hvis betingelserne er de rette; eller nærmere: de forkerte eller helt præcist: Moskva. For bogens reelle antagonist er byen; byen er synderen – denne klistrede sorte masse, som synes at klæbe til enhver.

I Moskva er der ingen regler, fortæller

Miller, man må selv lave dem, og det får hans hovedperson gradvis sværere ved gennem bogen.

»Moskva er et utrolig interessant sted at være korrespondent,« fortæller Miller, »for det er næsten altid umuligt at gennemskue, hvad der foregår. Man har ingen tradition for uafhængig journalistik i Rusland, og man opfatter ikke, som i USA, journalister som en del af pakken. Men som vestlig korrespondent har man alligevel visse privilegier. For eksempel bliver man ikke dræbt. Der hersker en konsensus om, at man ikke skader de vestlige korrespondenter. Det var ofte frustrerende at arbejde dér, fordi man ikke kunne få svar, men også meget givende, fordi man hele tiden beskæftiger sig med store spørgsmål: Skal der være et reelt demokrati? Skal Rusland være en del af Europa? I romanen har jeg villet vise, at den almindelige russer dagligt er udfordret af moralske dilemmaer og valg. Hvordan opfører man sig i et gennemkorrumpet samfund? Derfor er Rusland meget taknemmeligt at beskæftige sig med i litteratur.«

– Et sted i romanen står, at der ikke findes historier om kærlighed, politik eller forretning i Rusland, men kun historier om kriminalitet.

»Der er masser af kærlige og modige mennesker i Rusland, men min bog handler om de mørke sider, om mennesker, som fejler, og der er en klar forbindelse mellem business, kriminalitet og politik. Der er en karakter i bogen, Kosakken, som har været involveret i KGB, og som bliver involveret i oliehandel, hvorpå han til sidst går ind i politik. Det er ikke en usædvanlig karriere. Min bog foregår i midten af Putins æra, lige før krisen, og det var en tid, hvor folk ikke stillede de nødvendige spørgsmål, fordi de simpelthen havde det for godt; politikere, bankfolk, og, i min hovedpersoners tilfælde: advokater. Nick ved godt, at der er ved at ske et eller andet forkert, men dækker sig ind under, at han bare er den fyr, som ordner papirerne. Han er ikke ondets rod. Den løgn har mennesket altid fortalt hinanden og sig selv, og en advokat er god at formidle den gennem, fordi han kan stadfæste uhyrlighederne. Min roman er ikke fuld af blodspor, biljagter og vold. De vigtige passager er dér, hvor fortælleren vælger at overhøre en løgn, fordi han nyder sit liv for meget til at lade løggen komme på tværs.«

– Hvad er Nick for en fyr?

»Han er en relativt almindelig mand i trediverne, som ønsker sig mere af livet end det, han har fået, og derfor siger ja til et job i Moskva. Han har travlt med ikke at blive som sine forældre. Han vil ikke leve deres forstadsliv, men forestiller sig, at hans bliver langt mere eventyrligt, og derfor er han åben for mere end de fleste. Jeg har skrevet bogen med hans stemme, og han er veluddannet, men ikke intellektuel. Hans referencer er hentet fra populærkultur, og han laver små grammatiske fejl. Han er ikke en fyr, som bruger semikolon.«

– Nick bliver involveret med Masja, en smuk og kynisk beregnende kvinde. Mødte du mange ex-pats, som gik i den fælde?

»Ja, en del. Det slående er, hvordan man som ex-pat kan ende med at opføre sig, som om man er i Disney World og få den opfattelse, at ens handlinger ingen konsekvenser har. Når man flytter til et andet land, har man mulighed for at genopfinde sig selv, fordi ingen kender en. I Rusland er grænseløsheden særlig udbredt, fordi landet er så lovløst. Man kan opføre sig, som man aldrig ville gøre hjemme, og det gælder selvfølgelig også i forhold til kvinder. Der er et hav af

striptklubber i Moskva, og det er ekstremt dekadent, men ikke videre smagfuldt og ret sleazy, hvad der foregår.«

– Du beskriver i din roman nogle meget specifikke former for kriminalitet. Den ene er lejermord foretaget af hjemløse.

»Ja, det er en ret almindelig teknik at hyre hjemløse eller meget fattige til at begå mord for en. Man viser dem et foto af den person, som man ønsker dræbt, fortæller, hvor vedkommende bor og betaler det halve forud. Efter mordet hyrer man en professionel til at dræbe den hjemløse, og man har nu en forbrydelse, som er ekstremt svær at efterforske, fordi der ingen link er mellem ofret og den, der beordrer mordet foretaget.

En anden almindelig forbrydelse er at franarre ældre mennesker deres lejlighed.

I halvtredserne fik en del af de statsansatte tildelt store, gode lejligheder i eftertragtede områder af indre Moskva. Efter Murens fald blev det meget værdifulde boliger, som mange ville have fingre i, og en metode var – og er – at finde en ældre person uden familie eller nære venner, og overtale denne til at flytte med et eller andet trick, eller simpelthen dræbe personen. Siden kan man, ved at bestikke den rette i administrationen, indhente en attest på, at man er familiært relateret og dermed har man ret til at overtage lejligheden fra sin 'onkel' eller 'tante'. Nick siger i bogen, at man stadig mangler at opfinde det dokument, som ikke kan købes for penge. Man kan købe alle eksamensbeviser i Moskva. Der er simpelthen et marked for gamle papirer med vandmærker. I vores del af verden er korrupsion en undtagelse. I Rusland er det den anden vej rundt: Korrupsion er reglen, og hvis man er en person uden forbindelser, som bliver udsat for korrupsion, er man magtesløs, for der er ingen steder at klage. Det offentlige foretager jo forbrydelserne. Vi ledsagede ofte vores artikler i magasinet med små faktabokse for at få det til se mere videnskabeligt ud, og min favorit var en meningsmåling. Spørgsmålet var: Hvad er den mest kriminelle profession i Rusland? Og det at være kriminel kom ind på andenpladsen. Nummer et var: Politi, måske fordi de foregiver ikke at være kriminelle.«

– Hvordan kom du i gang med din første roman?

»Jeg havde skrevet et par mindre vellykkede forsøg, men Rusland er et taknemmeligt sted at skrive fiktion, fordi begivenhederne er der hele tiden, og fordi de fleste af dem er

så uigennemskuelige, at fiktion måske er en mere præcis måde at beskrive dem på. Hvis man har en roman i sig, vil Rusland finde den.«

– De eneste hæderlige mennesker i romanen synes at være de ældre russere.

»Man møder mennesker, som har overlevet Gulag, og det forstemmende er, at de har levet i et samfund med forfærdelige regler, men at de nu, efter Murens fald, lever i et samfund helt uden regler, hvilket er umuligt for dem at navigere i. Der er meget langt mellem generationerne i Rusland.«

»Efter mordet hyrer man en professionel til at dræbe den hjemløse, og man har nu en forbrydelse, som er ekstremt svær at efterforske, fordi der ingen link er mellem ofret og den, der beordrer mordet foretaget.«

– Din hovedperson gennemgår alvorlige nederlag og ender i forfald, men alligevel virker det, som om han foretrækker den brutale russiske korrupsion for den solide vestlige middelalder.

»Han savner Moskva, da han er vendt hjem, og det gør jeg også, selv om jeg ikke ville bo der for evigt. Man kan godt både være tiltrukket og frastødt af et sted på samme tid. Man bliver afhængig, og hvad angår den særlige ligefremhed i Rusland, kan man se på Putin: Han medgiver, at valgene kan være fixede, men anfører, at amerikanske valg er det samme; bare på en mere underspillet måde. Mange russiske businessfolk er også overbevist om, at forretningslivet i London eller New York er det samme som deres, bare en smule pænere på overfladen, og på en måde har de ret. Hvis man har muligheden for at hytte sit eget vil man måske benytte sig af den, og det uanset, hvor i verden, man befinder sig. Metoderne er bare forskellige.«

– Jeg sad på Piazzettaen på Capri for ti år siden med noget borgerskab fra Napoli, og der kom en fyr med sin lille søn og hilste på, fordi

han kendte en af fyrene. Alle vendte sig væk, og han blev frosset ud. Senere fandt jeg ud af, at han var connected, altså Gomorra, og det var åbenlyst, at han aldrig ville kunne komme ind i deres cirkler, uanset hvor mange penge han havde. Ved de rige russere, hvor dårligt der bliver talt om dem i Vesten?

»Det tror jeg måske nok, de gør, og jeg tror egentlig, at de er ligeglade. Hvis man ser på den britiske adel, så er reglen, at en lille smule nye penge er vulgært, men en masse nye penge er helt ok. Man kan købe sig ind, og det er vel også sandheden om, hvordan det er lykkedes de rigeste russere at købe sig ind i den vestlige overklasse.«

– Et sted i bogen står der, at hvis man keder sig i toget i Moskva, skal man bare tælle gamle russiske mænd. De er sjældne.

»Ja, gennemsnitsalderen er lidt over tres, og den er væsentlig højere for kvinder. Det skyldes vodkaen, men også en helt særlig russisk skæbnetro, og den er næsten religiøst indgroet. Russiske mænd tror ikke på sikkerhedssele. Tiden kommer, når det er. Man kan spise skovens svampe; måske er de ok, måske ikke. Hvert år, på den første forårsdag, sker det samme: Hundredvis af russiske mænd springer spritfulde i vandet og dør, og så er der alle dødsfaldene med isfiskeri. De slår et hul i isen, fisker og falder i. Vi taler tusinder om året. Men det ligger dybt i dem, at det er skæbnebestemt. Kvinderne står tilbage. Rusland er virkelig patriarkalsk opbygget, men det er kvinderne, som får det til at fungere. De arbejder, og mændene drikker.«

– Har du været influeret af russisk litteratur?

»Helt bestemt, men som debutforfatter skal man passe på ikke at læne sig for meget op ad forbillederne. Man gider ikke skrive tredjerangs Dostojevskij, vel? Men han er jo den store beskriver af de mørke steder i det menneskelige hjerte. En af de fantastiske ting ved at bo i Rusland var, at jeg kunne gå på de gader, hvor bøgerne udspillede sig. Jeg har været meget inspireret af Gogol og særligt hans novelle *Kappen*, en historie om en fattig embedsmand, som får en ny frakke, mister den og dør. Gogol skriver, i en metafor, om kuldens betydning, og jeg forsøger i min roman at gøre vintersneen til mere end et dække for lig. Jeg vil gerne have den til at blive et billede på en større moralsk fortrængning.«

A.D. Miller: *Vintergæk*. Oversat af Ninna Brenø. 242 sider. 269 kr. Forlaget Klim.

Fodbold. Griske pengemænd ødelægger sportens ædle kappestrid i denne forvoksede fodboldnovelle.

Aftalt spil

AF LARS BRIX NIELSEN

Giorgio Faletti: *Skæbnespil*. Oversat af Lorens Juul Madsen. 163 sider. Vejrl. pris 250 kr. People's Press.

Alle vi, der fulgte med i tv-serien *Arvingerne*, husker utvivlsomt den episode, hvor håndboldtræneren John Larsen var blevet smidt ud hjemmefra og sad i sin hvide ærmeløse undertrøje og gik hurtigt i hundene i et skummet baglokale, mens hans hold faldt fra hinanden. I Giorgio Falettis lille fodboldroman *Skæbnespil* er træneren også fraværende under en vigtig kamp. Det er dog gået ham noget værre end John Larsen, for fodboldtræneren Di Risio er død af et hjerteanfald, fremprovokeret af den kedelige besked, at kampens udfald er aftalt spil. Hans hold vil tabe uanset hvad, for både målmanden Giacomo

Bernini og angriberen Roberto Masoero er gået i fjendens sold.

Heldigvis er budbringeren en mand, som skylder klubben alt. Den aldrende bokser Silvano Masoero lod sig tidligt i sin kuldsejlede karriere overtale til at tabe en kamp for ussel mammon. Det blev opdaget, og han røg i fængsel. Ved løsladelsen viste ejeren af den lokale fodboldklub ham tillid og tilbød ham jobbet som materialeforvalter. Det har han passeret upåklageligt. Desuden er Silvano far til klubbens stjernespiller, Roberto Masoero, og via fundet af et

afslørende brev i sønnens skraldespand har Silvano altså opdaget, at pæren ikke falder så langt fra hesten: Roberto er i færd med at begå samme skæbnesvangre fejl som fatter.

I bogens afsluttende taksigelser skriver Giorgio Faletti ganske vist, at han ikke ved ret meget om fodbold og derfor har måttet spørge sig frem for at kunne skrive *Skæbnespil*. Alligevel er romanen læseværdig med en perlerække af kæberystende beske betragtninger fra den ældre, bitre bokser. Desuden er det al ære værd, at nogen går i kødet på det aftalte

spil, hvormed griske pengemænd ødelægger sportens ædle kappestrid.

Ikke desto mindre virker bogen som en forvokset novelle, hvor alle trick er brugt for at strække tekstens omfang med op til halvanden blank side mellem kapitlerne. Som læser kunne man godt henimod skæbnekampen have ønsket sig en noget længere opbygning, hvor bipersonerne blev udviklet mere. Alt i alt tager det rundt regnet samme tid at læse romanen som det tager at se en fodboldkamp – inklusive noget forlænget spilletid.

Kommende læsere må have til gode, hvordan materialeforvalteren træder i den hængende træners sted og, uden for banen udkæmper sit livs vigtigste kamp. Vil det lykkes for Silvano Masoero at redde sønnikes fodboldspillerære, bringe hjemmeholdet til sejr og måske også gøre helvede hedt for de skumle bagmænd?